

Wrocław, 20 Marca 2017

**ZWÓJ-BRUDNOPIS I KODEKS FISKALNY Z KOLEKCJI PAPIRUSÓW W GIESSEN.
EDYCJA WRAZ Z TŁUMACZENIEM I KOMENTARZEM**

Praca jest wydaniem krytycznym nieopublikowanych dotychczas greckich papirusów dokumentarnych z kolekcji w Giessen i składa się z dwóch zasadniczych części: CZĘŚĆ 1: ZWÓJ-BRUDNOPIS Z FILADELFII (I w. n.e.) oraz CZĘŚĆ 2: REJESTR PODATNIKÓW Z NOMU HERMOPOLITAŃSKIEGO (IV w. n.e.). Po części wstępnej zawierającej krótki opis historii obu papirusów (§ 1.1, § 2.1), następuje szczegółowa rekonstrukcja zwoju (§ 1.2) i kodeksu (§ 2.2). Pochodzenie, paleografia i datowanie są przedmiotem badań kolejnych podrozdziałów (§ 1.3–1.4 and § 2.3–2.4). Zasadniczą częścią pracy jest jednak transkrypcja tekstu greckiego wraz z tłumaczeniem i komentarzem, znajdujące się w końcowych paragrafach pracy (§ 1.9 and § 2.7). Część ta jest dodatkowo poprzedzona szczegółowym opracowaniem historycznym i papirologicznym poszczególnych dokumentów, włączając w to stadium onomastyczne, prozopograficzne, językowe, a także wiele innych pomniejszych kwestii ważnych dla zrozumienia kontekstu obu papirusów (§ 1.5–1.9 and § 2.5–2.7).

Pierwszy papirus, P.Giss.inv.216A–C, to zwój-brudnopis z Filadelfii datowany na ostatnie lata panowania Wespazjana. Zwój tworzy spójne dossier dziewięciu szkiców różnych dokumentów dotyczących zaległości podatkowych z tytułu dzierżawy ziemi w majątkach cesarskich. Centralną częścią zwoju jest skarga w sprawie defraudacji pieniędzy skierowana do stratega Ammoniosa. Pismo to jest interesujące z wielu punktów widzenia, poczynając od nietypowego słownictwa, poznania biurokratycznych kompetencji urzędników oraz wewnętrznych procedur śledztw i przesłuchań w sprawie kradzieży, kończąc na najpóźniejszym znanym nam poświadczeniu pozycji toparchy w nomie arsinoickim. Zwój przyczynia się też do lepszego zrozumienia kwestii zarządzania zaległościami podatkowymi, a także zakresu obowiązków urzędników zaangażowanych w tę kwestię. Jeszcze inne części zwoju dostarczają nowych poświadczeń dla majątków cesarskich (οὐκία), w tym przede wszystkim najwcześniejsze poświadczenie występowania majątku Filodamosa oraz kompletne zestawienie powierzchni ziemi uprawnej w majątkach cesarskich w Filadelfii.

Drugi dokument, P.Giss.inv.59A–F, to kodeks fiskalny pochodzący z nomu hermopolitańskiego i datowany na drugą połowę IV w. n.e. Chociaż ogólny charakter podatków znajdujących się w kodeksie jest znany, ich metoda naliczania nie została dotychczas poświadczona gdyż opiera się na niecodziennej jednostce miary ziemi *kefale*. Kodeks jest także przykładem rzadkiej formy książki, tzn. jednoskładkowy kodeks z nietypowym ułożeniem włókien. W końcu także onomastyka i prozopografia stanowią ważną część tej sekcji, szczególnie w kontekście występowania imion chrześcijańskich i chrystianizacji Egiptu .

Chronologiczny zakres dokumentów obejmuje okres prawie trzystu lat rzymskiej dominacji w Egipcie, niemniej jednak w rzeczywistości pochodzą one z dwóch skrajnych punktów tego okresu, gdzie otwierającą datą jest wczesny pryncypat w CZĘŚCI 1, skonstrastowany z rzeczywistością Imperium późnorzymskiego w CZĘŚCI 2. Prócz tego, że praca oferuje głęboki wgląd w konkretny czas i miejsce, które są reprezentowane przez poszczególne papirusy, dostarcza także możliwości poznania kluczowych zmian jakie nastąpiły po reformach Dioklecjana. Ten zwrotny punkt historii wpłynął nie tylko na zmiany ekonomiczne, ale także zmiany systemu administracyjnego i całej struktury społeczno-politycznej doskonale widoczne w papirusach.

Papirusy te są zatem nowym i podstawowym źródłem historycznym, przez które mamy bezpośredni

wgląd w zmiany jakie zaszły od czasów wczesnego pryncypatu do późnorzymskich czasów gwałtownych zmian społecznych i powolnego upadku. Same papirusy, a także ich zestawienie z innymi historycznymi źródłami, umożliwiają nam rekonstrukcję wielu konkretnych zmian w najbardziej znaczących sfera życia takich jak podatki, system monetarny, własność ziemska, imiona, religijność, administracja, itd. Studium tych nowych tekstów nie jest też bez znaczenia dla paleografii i kodykologii, równie ważnych elementów służących do lepszego zrozumienia wspomnianych zmian.

Harold Koff